
**DRUGIE SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI
WSPÓLNEGO ORGANU NADZORCZEGO EUROPOLU**

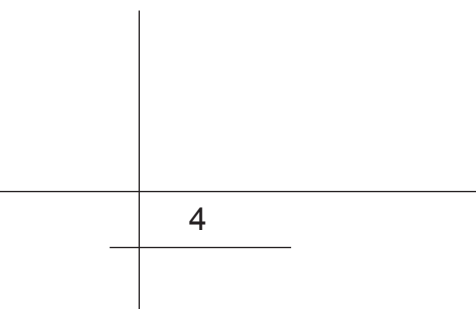
LISTOPAD 2002 – PAŹDZIERNIK 2004

Europol i Wspólny Organ Nadzorczy

Europol jest organizacją utworzoną w celu wspomagania Państw Członkowskich w zapobieganiu i zwalczaniu groźnych przestępstw o zasięgu międzynarodowym, ale jedynie w tych przypadkach gdy w przestępczość taką zaangażowane są struktury zorganizowane i jeżeli dotyczy ona co najmniej dwóch Państw Członkowskich. W praktyce, głównym zadaniem Europolu jest ułatwianie wymiany informacji pomiędzy Państwami Członkowskimi i dostarczanie analitycznej wiedzy specjalistycznej.

Ponieważ w posiadaniu Europolu znajdują się duże ilości informacji tajnych dotyczących osób fizycznych, Konwencja o Europolu zawiera liczne postanowienia wymagające od Europolu branie pod uwagę praw obywateli przy wykorzystywaniu tych informacji. Konwencja przewiduje również utworzenie Wspólnego Organu Nadzorczego (JSB), tj. niezależnego organu, którego zadaniem jest zapewnienie przestrzegania zasad ochrony danych przez Europol.

W celu promowania przejrzystości, Konwencja o Europolu wymaga, aby JSB regularnie publikował sprawozdania ze swojej działalności. Niniejszy dokument jest drugim takim sprawozdaniem.

Spis treści

Europol i Wspólny Organ Nadzorczy	3
Przedmowa	6
Rozdział I	7
Wstęp	7
Europol i USA	7
Zmiany w Konwencji o Europolu: Okresy przechowywania danych	9
Wspólne działania podejmowane w celu promowania ochrony danych	10
Rozdział II	12
Część A – Działalność nadzorcza	12
1. Kontrola Europolu	12
2. Europol – rola wsparcia	14
3. Otwieranie plików analitycznych	16
4. Porozumienia z Państwami/Organizacjami trzecimi	17
5. Prawa	18
Część B – Zarządzanie Wspólnym Organem Nadzorczym	19
1. Przygotowanie do rozszerzenia	19
2. Przejrzystość	20
Rozdział III	21
Komisja Odwoławcza	21
1. Streszczenie odwołania złożonego przez Pana Y	21
2. Streszczenie odwołania złożonego przez Pana Z	23
Rozdział IV	26
Ostatnie dwa lata	26
Przyszłość	27
Cele na najbliższe dwa lata	28

Przedmowa

Mam zaszczyt zaprezentować drugie sprawozdanie z działalności Wspólnego Organu Nadzorczego Europolu. Sprawozdanie obejmuje okres od listopada 2002 r. do października 2004 r. i prezentuje osiągnięcia JSB w okresie, gdy jego przewodniczącym był Pan Klaus Kalk. W imieniu wszystkich moich kolegów z JSB chciałbym złożyć wyrazy uznania Panu Kalk za jego oddanie naszym celom i za jego postawę obrony godności człowieka i podstawowego prawa do ochrony danych. Mam świadomość tego, że osiągnięcia tego organu były możliwe tylko dzięki zaangażowaniu i entuzjazmowi dwóch przewodniczących Komisji Odwoławczej w tym okresie, Panom Mario Varges Gomes i Giuseppe Busia, oraz połączonym wysiłkom wszystkich członków JSB i jego sekretariatu.

Sprawozdanie przedstawia dokładny przegląd głównych obszarów tematycznych, w jakich działał JSB w okresie mocno naznaczonym przez środki podjęte w celu zwalczania terroryzmu po tragicznych wydarzeniach z 11 września 2001 r. w USA i po ostatnich atakach bombowych z 11 marca 2004 r. w Madrycie. We wszystkich wydawanych przez siebie opiniach i podejmowanych działaniach JSB wykazuje, że możliwe jest konsekwentne wspieranie wspólnego celu, jakim jest walka z terroryzmem i zorganizowaną przestępczością na skalę międzynarodową, przy jednoczesnej ochronie praw jednostki.

Wreszcie, po włączeniu ochrony danych do Karty Podstawowych Praw Unii Europejskiej i do projektu Traktatu Konstytucyjnego, i wraz ze zbliżaniem się do siebie filarów, na jakich opiera się Unia Europejska, staje się coraz bardziej oczywiste, że obszar współpracy pomiędzy policją a władzą sądowniczą wymaga jasnych i ściśle określonych zasad ochrony danych, łącznie z postanowieniami dotyczącymi niezależnego doradztwa i zharmonizowanego nadzoru. W nadchodzących miesiącach będą rozważane różne inicjatywy dotyczące tego problemu i JSB zamierza dokładnie przyglądać się rozwojowi wydarzeń, proponując pomoc i doradztwo po to, aby proponowane zmiany przybrały formę ram praktycznego działania, przy jednoczesnym respektowaniu praw do ochrony danych.

Emilio Aced Féliz
Przewodniczący

Rozdział I

Wstęp

Odkąd Traktat Amsterdamski zobowiązał Państwa Członkowskie do stworzenia „obszaru wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości”, jednym z głównych celów UE jest poprawa współpracy pomiędzy organami ochrony porządku publicznego. Bardzo często współpraca taka obejmuje wymianę informacji osobowych.

Ostatnie okrucieństwa dokonane przez terrorystów dodały świeżego impetu trendowi bliższej współpracy. Przekonanie Państw Członkowskich o potrzebie współpracy w zakresie walki z terroryzmem pomogło też w ponownej ocenie środków, jakie posiada UE w celu zapewnienia bezpieczeństwa.

Ten wstępny rozdział przedstawia sposoby, w jakie JSB reaguje na zmiany, mające miejsce na tym obszarze, najwięcej uwagi poświęcając dwóm zagadnieniom: jedno z nich będące wynikiem decyzji podjętej przez dyrektora Europolu, drugie powstałe w rezultacie inicjatywy zmierzającej do aktualizacji postanowień Konwencji o Europolu.

Europol i USA

Wkrótce po atakach terrorystycznych na Stany Zjednoczone we wrześniu 2001 r. dyrektor Europolu podjął decyzję zezwalającą Europolowi na przekazywanie danych osobowych USA.

Zasady przekazywania przez Europol danych osobowych państwom trzecim na ogół wymagają istnienia formalnego porozumienia pomiędzy Europolem a danym państwem. Porozumienia takie zawierają postanowienia dotyczące rodzajów danych, jakie mogą być przekazywane oraz celu, do jakiego mogą być użyte. Do zawarcia takiego porozumienia konieczne jest wcześniejsze uzyskanie opinii JSB.

Jednak w wyjątkowych przypadkach dyrektor Europolu może obejść tę procedurę i podjąć decyzję o przekazaniu danych osobowych bez porozumienia, jeśli jego zdaniem jest to *absolutnie konieczne* do obrony podstawowych interesów Państw Członkowskich lub dla zapobieżenia nadciągającemu niebezpieczeństwu.

W reakcji na decyzję dyrektora, JSB wydał opinię, w której podkreślono, że tylko formalne porozumienie daje odpowiednie podstawy prawne do długookresowej współpracy

między Europem a USA i że decyzja taka nie powinna w żadnym wypadku oznaczać bezterminowej zgody na przekazywanie danych osobowych USA.

Podczas negocjacji, mających na celu przygotowanie porozumienia między Europem a USA, obie strony chciały odnieść się do szeregu ważnych zagadnień, w tym celów, w jakich takie dane mogą zostać użyte oraz problemu nadzoru nad realizacją porozumienia.

W opinii wydanej przez JSB na temat projektu porozumienia uznano za „niezbędną” poprawę współpracy między USA a Europem w zakresie zwalczania poważnych przestępstw. Uznając, że podczas negocjacji osiągnięto znaczny postęp, JSB stwierdził, że Rada może zezwolić dyrektorowi Europu na sfinalizowanie porozumienia.

W opinii podkreślono jednak, że „w świetle przepisów prawnych obowiązujących w Stanach Zjednoczonych Ameryki Północnej w zakresie ochrony danych osobowych”, należy wprowadzić skuteczne metody nadzoru w celu zapewnienia realizacji postanowień porozumienia przez obie strony.

W jaki sposób JSB sprawuje kontrolę nad porozumieniem między Europem a USA?

Od momentu podpisania porozumienia, JSB:

- ◆ Nawiązał kontakt z Kierownikiem Biura Ochrony Prywatności przy Departamencie Bezpieczeństwa Wewnętrznego USA. Kierownik Biura Ochrony Prywatności odpowiada za zgodność działalności Departamentu Bezpieczeństwa Wewnętrznego z postanowieniami porozumienia i innymi środkami ochrony prywatności. W marcu 2004 r. zastępca kierownika Biura Ochrony Prywatności wziął udział w posiedzeniu JSB w celu poinformowania jego członków o obowiązującym w Stanach Zjednoczonych ustawodawstwie dotyczącym ochrony prywatności. Korzystając z okazji, członkowie JSB zadali mu szereg pytań dotyczących dokładnej roli Kierownika Biura Ochrony Prywatności. JSB pragnie w przyszłości rozwijać współpracę z kierownikiem, ponieważ daje to możliwość kontrolowania tego, co dzieje się z danymi przekazywanymi do USA na podstawie porozumienia. Pozwala to również na śledzenie czynności podejmowanych w USA, a dotyczących poprawności danych przekazywanych do Europu.
- ◆ Śledzi wydarzenia. Uwagę JSB zwrócił fakt, że w rezultacie zmian w ustawodawstwie USA, FBI nie będzie dalej zobowiązane do podejmowania racjonalnych wysiłków w celu zapewnienia poprawności danych zgromadzonych w Krajowym Centrum Informacji Kryminalnej, największej w USA bazie danych kryminalno-sądowych. Jest to źródłem niepokoju, biorąc pod uwagę fakt, że FBI jest jednym z organów federalnych upoważnionych do wymiany danych osobowych z Europem na podstawie

porozumienia. JSB zwrócił się do Europolu o dalsze informacje, mające na celu ustalenie czy zmiana ta wpłynie na dane osobowe przekazywane na podstawie porozumienia. JSB z przykrością informuje, że do chwili obecnej nie otrzymał odpowiedzi.

JSB ma nadal zamiar kontrolować stopień stosowania się do postanowień porozumienia. Odkąd zostało ono podpisane, wydaje się, że większość wymiany informacji pomiędzy organami ochrony porządku publicznego EU i USA odbywa się na podstawie dwustronnych porozumień pomiędzy USA i poszczególnymi Państwami Członkowskimi. Jednak wraz ze wzrostem ilości informacji wymienianych pomiędzy Europolem i USA, przyszłe inspekcje prowadzone przez Europol będą dotyczyły głównie kontroli danych osobowych wymienianych na podstawie porozumienia i zgodności całego procesu wymiany z właściwymi postanowieniami. Poza tym JSB będzie dążyć do koordynacji nadzoru poprzez podejmowanie wspólnych działań z organami odpowiedzialnymi za ochronę danych osobowych w Państwach Członkowskich i z Kierownikiem Biura Ochrony Prywatności przy Departamencie Bezpieczeństwa Wewnętrznego USA.

Zmiany w Konwencji o Europolu: Okresy przechowywania danych

W roku 2002 Dania, jako kraj przewodniczący Unii Europejskiej, wystąpiła z inicjatywą wprowadzenia zmian do Konwencji o Europolu. JSB wydał opinię dotyczącą tych propozycji, które odnosiły się do przetwarzania danych osobowych. Dania, jako ówczesny kraj przewodniczący UE, przyjęła do wiadomości zaniepokojenie JSB i w konsekwencji wprowadzono odpowiednie poprawki.

Gdy w grudniu 2002 r. opublikowano projekt Protokołu, zmieniającego Konwencję o Europolu, zawierał on propozycję przedłużenia okresu przechowywania danych osobowych w plikach analitycznych Europolu. Artykuł 21 Konwencji o Europolu stanowi, że jeżeli informacje na temat danej osoby są przechowywane w plikach analitycznych Europolu, muszą one zostać usunięte po upływie trzech lat, jeśli w tym okresie nie zostały dodane informacje uzupełniające na temat tej osoby. Projekt Protokołu zmierzał do wydłużenia tego okresu do pięciu lat.

Początkowo JSB nie widział powodu dla przedłużenia okresu przechowywania danych. Jednak, zgodnie z argumentacją Europolu, w przypadku pewnych przestępstw – szczególnie terroryzmu – dłuższy okres przechowywania jest konieczny w celu prowadzenia skutecznej analizy.

W lutym 2003 r. zespół kontrolny JSB szczegółowo zbadał pliki analityczne Europolu i doszedł do wniosku, że dłuższy czas przechowywania jest rzeczywiście konieczny w pewnych

przypadkach, ale dla określenia czy dane osobowe powinny być dalej przechowywane czy nie, należy zastosować test użyteczności zamiast sztywnego limitu czasowego.

Mając to na uwadze, JSB zaproponował wprowadzenie zmian do Konwencji o Europolu, zmierzających do powiązania okresu przechowywania z samym plikiem a nie z danymi w nim zawartymi. Europol musiałby usunąć plik analityczny po upływie trzech lat, chyba że pod koniec tego okresu uznano dalsze przechowywanie danego pliku za absolutnie konieczne. W takim przypadku plik mógłby być przechowywany przez następne trzy lata.

Chociaż Europol mógłby stosować test użyteczności pod koniec każdego trzyletniego okresu, po podjęciu decyzji o dalszym przechowywaniu pliku, Europol musiałby powtórzyć procedurę otwarcia pliku analitycznego na podstawie art. 10 Konwencji o Europolu. Dałoby to JSB i Zarządowi Europolu możliwość zbadania powodów przechowywania konkretnego pliku i w ten sposób proces byłby utrzymywany pod kontrolą, a możliwość przechowywania pliku bezterminowo - wyeliminowana.

Aby zapobiec przechowywaniu danych osobowych bez wyraźnej konieczności, zaproponowano żeby na mocy Konwencji, Europol nadal był zobowiązany do przeprowadzania corocznych przeglądów dotyczących konieczności dalszego przechowywania danych osobowych w plikach analitycznych. Oprócz tego JSB mógłby wyraźnie poprosić zespół kontrolny, podczas wykonywania przez niego kontroli, o zbadanie dowolnego pliku, którego przechowywanie jest kontynuowane.

Poprawka proponowana przez JSB została zaakceptowana i włączona do końcowej wersji Protokołu zmieniającego Konwencję o Europolu.¹

Wspólne działania podejmowane w celu promowania ochrony danych

Istnieje szereg inicjatyw UE obejmujących gromadzenie, przechowywanie lub wymianę danych osobowych dla celów ochrony porządku publicznego. Warte wymienienia przykłady to środki zezwalające na wymianę danych o pasażerach linii lotniczych i propozycje wymagające przechowywania danych komunikacyjnych. Te i inne wydarzenia, takie jak propozycje zmierzające do przekształcenia Europolu w organizację śledczą, mogą mieć znaczące implikacje dla praw jednostki. W związku z tym JSB poszukuje możliwości

¹ Akt Rady z dnia 27 listopada 2003 r. zawierający Protokół zmieniający Konwencję o Europolu

współpracy z innymi organami zajmującymi się ochroną danych osobowych tak, aby problemy związane z ich ochroną zostały wzięte pod uwagę przez polityków.

Od pewnego czasu JSB działa wspólnie z organizacjami siostrzanymi – Wspólnym Organem Nadzorczym z Schengen oraz Wspólnym Celnym Organem Nadzorczym, które są odpowiedzialne, odpowiednio, za nadzór nad systemem informacyjnym z Schengen oraz za system informacyjny służb celnych. Wszystkie trzy organa nadzoru są obsługiwane przez ten sam sekretariat w Brukseli. Posunięcia zmierzające do koordynowania prac tych organów obejmowały powołanie grupy roboczej złożonej z ekspertów technicznych z krajowych urzędów zajmujących się ochroną danych osobowych. Grupa ta, utworzona dla udzielenia wsparcia technicznego wspólnym organom nadzorczym, opracowuje obecnie standardowe narzędzie do prowadzenia kontroli systemów informacyjnych trzeciego filaru.

Ponadto niedawne zaproszenie do przedłożenia dowodów Komisji Selekcyjnej Izby Lordów zmotywowało wszystkie trzy organa nadzoru do odbycia wspólnego posiedzenia, łącznie z przedstawicielami Wspólnego Organu Nadzorczego Eurojustu, co przyczyniło się do przyjęcia wspólnej opinii na temat ochrony danych w ramach trzeciego filaru. Oczekuje się, że w przyszłości odbędą się dalsze takie spotkania, umożliwiające wspólnym organom nadzorczym przedyskutowanie kwestii wzbudzających ich wspólne zainteresowanie.

Jest jednak oczywiste, że wiele nowych inicjatyw UE nie jest objętych konkretnym mandatem wspólnych organów nadzorczych. W rzeczywistości nie wszystkie inicjatywy można zaliczyć do któregoś z tradycyjnych filarów UE.

Dlatego też, na konferencji europejskich organów zajmujących się ochroną danych osobowych, jaka odbyła się w Rotterdamie w roku 2004 uzgodniono, że przedstawiciele tych organów działających w UE, powinni spotykać się w celu koordynacji swoich wysiłków. Pierwsze posiedzenie tej „grupy planowania” odbyło się w lipcu 2004 r. z udziałem Europejskiego Nadzorca Ochrony Danych, przewodniczących wspólnych organów nadzorczych i przewodniczącego Grupy Roboczej ds. Artykułu 29, która jest odpowiedzialna za udzielanie rad Komisji w sprawach dotyczących ochrony danych osobowych w ramach pierwszego filaru.

Oprócz tego, we wrześniu 2004, podczas konferencji międzynarodowych organów ochrony danych osobowych we Wrocławiu, na zamkniętej sesji organizacji europejskich, przyjęto rezolucję wzywającą instytucje europejskie do zapewnienia forum, na którym organizacje zajmujące się ochroną danych osobowych mogłyby dyskutować o konsekwencji działań w trzecim filarze ochrony danych. Do czasu zorganizowania takiego forum, inicjatywy podejmowane w ramach trzeciego filara, które nie mieszczą się w zakresie działań wspólnych organów nadzorczych, będą badane przez grupę roboczą europejskich organizacji ochrony danych osobowych.

Rozdział II

Część A – Działalność nadzorcza

1. Kontrola Europolu

Jednym ze sposobów wykonywania swojego głównego zadania przez JSB jest przeprowadzanie kontroli działań Europolu w samym Europolu.

Kontrola – luty 2003 r.

W grudniu 2002 r. JSB przyznał swojemu zespołowi kontrolnemu mandat do kontroli plików analitycznych i systemów informacyjnych Europolu, jak również poziomu ich zgodności z formalnymi porozumieniami zawartymi pomiędzy Europolem a państwami trzecimi.

W lutym 2003 r. zespół przeprowadził trzydniową kontrolę Europolu. Raport końcowy, przyjęty w lipcu 2003 r., stwierdzał, że poziom ochrony danych osobowych w Europolu poprawił się od czasu pierwszej kontroli w roku 2000. Stwierdzono jednak, że pojawiły się pewne problemy dotyczące zapewnienia odpowiedniej jakości danych. Dzieje się tak głównie dlatego, że Europol musi polegać na danych przekazywanych mu przez Państwa Członkowskie. Dlatego też JSB sugeruje, aby problem ten został rozwiązany na poziomie krajowym przez organizacje zajmujące się ochroną danych osobowych.

Na podstawie weryfikacji przeprowadzonych podczas kontroli, Zespół doszedł do ogólnego wniosku, że proces przetwarzania danych osobowych przez Europol był prowadzony zgodnie z odpowiednimi postanowieniami dotyczącymi ochrony danych. Stwierdzono również, że w niektórych szczególnych obszarach, takich jak kontrolowanie i wprowadzanie danych do systemu, Europol wprowadził systemy zgodne z wysokimi standardami ochrony danych.

Przedstawiono szereg rekomendacji mających na celu dalszą poprawę zgodności działań Europolu z odpowiednimi przepisami. W listopadzie 2003 r. miała miejsce kolejna kontrola.

Kontrole – cele strategiczne

Jest oczywiste, że znaczenie roli Europolu rośnie szybko, ze względu na wzrost ilości przetwarzanych informacji. Zdaniem JSB intensywność kontroli Europolu powinna

wzrastać w tym samym tempie. W konsekwencji, w roku 2003 JSB ustalił szereg celów dla przyszłych kontroli. W skrócie, są one następujące:

- ◆ kontrole Europolu powinny odbywać się corocznie;
- ◆ większy nacisk powinien być położony na *jakość* danych osobowych przechowywanych przez Europol; oraz
- ◆ zespół kontrolny powinien dysponować większą swobodą w ustalaniu zakresu kontroli i badaniu poszczególnych obszarów, w których w danym czasie pojawiają się problemy.

Kontrola – marzec 2004 r.

Mając na uwadze te cele, JSB zatwierdził kolejną kontrolę Europolu, podkreślając że powinna ona skupić się na jakości danych przetwarzanych przez Europol w plikach analitycznych.

Trwającą trzy dni kontrolę rozpoczęto 30 marca 2004 r. Przed rozpoczęciem kontroli zespół kontrolny wybrał do sprawdzenia dużą ilość plików. W przypadku każdego pliku zespół dokonał oceny zgodności oryginalnego polecenia otwarcia pliku w celu określenia czy kategorie danych osobowych oraz Państwo Członkowskie, biorące udział w pracach nad plikiem, są takie same, jak wymienione w poleceniu. Następnie pobrano próbki danych z każdego pliku i porównano ich jakość z dokumentem źródłowym.

Chociaż stwierdzono pewne nieścisłości, na ogół uznano, że jakość danych jest zadowalająca – przynajmniej w zakresie, w jakim dane w plikach odzwierciedlają dane dostarczone przez Państwa Członkowskie. Stwierdzono jednak, że Państwa Członkowskie nie wykonują właściwie swojej roli w zakresie odpowiedniej oceny danych (sprawdzanie źródła, wiarygodności, itp.). JSB ponownie podkreślił potrzebę poprawy współpracy pomiędzy Państwami Członkowskimi a Europolem w celu rozwiązania tego problemu.

Odnotowano również, że w niektórych przypadkach wystąpiła wyraźna niezgodność pomiędzy szczegółowymi danymi zawartymi w poleceniu otwarcia danego pliku a stanem faktycznym. Dla przykładu, polecenie otwarcia nie zawsze zawierało najnowszy przegląd stron mających wziąć udział w tworzeniu pliku, a w niektórych przypadkach tylko kilka spośród kategorii danych wymienionych w poleceniu otwarcia było w rzeczywistości przetwarzanych w pliku. Zgodnie z zaleceniem zespołu, po upływie pewnego okresu po otwarciu pliku analitycznego (np. rok), Europol powinien dokonać ponownej oceny w celu przedstawienia wkładu wniesionego przez partycypujące państwa. Może wtedy wystąpić potrzeba uaktualnienia polecenia otwarcia dla pełnego odzwierciedlenia rzeczywistego zakresu wkładu.

System Informacyjny Europolu

Gdy powołano Europol, jednym z priorytetów było opracowanie systemu informacyjnego obejmującego całą UE, w którym przechowywane byłyby informacje na temat osób podejrzanych o zaangażowanie w działalność przestępczą, którą zwalcza Europol. Jednym z głównych obszarów działalności JSB miała być kontrola tego systemu i zgodności reguł dostępu z postanowieniami dotyczącymi ochrony danych.

Warto przedstawić krótki przegląd rozwoju systemu, który boryka się z licznymi trudnościami.

Proces planowania i opracowywania systemu rozpoczął się w roku 1996. Stosunkowo wcześniej wystąpiły problemy z kontraktem, które zostały spotęgowane przez dodatkowe żądania wysuwane w stosunku do systemu – np. zdecydowano, że zostanie on poszerzony o funkcje dotyczące fałszowania waluty euro. W związku z tym istnieją liczne wersje systemu w fazie rozwoju. Ograniczona wersja systemu, pozwalająca na zwolnienie Europolu z wykonywania zadań związanych z walutą euro, rozpoczęła działanie w roku 2001.

Najnowsze problemy z końcową wersją systemu przedstawiono w sprawozdaniu rocznym Europolu za rok 2003:

„Przekazanie do eksploatacji Systemu Informacyjnego Europolu (EIS) . . . planowano na luty 2003 r. System ten nie został jednak przekazany, ponieważ nie doceniono wagi licznych problemów, jakie wystąpiły . . . Planowany kolejny termin przekazania został dotrzymany, jednak produkt nie spełniał wymaganych norm.”

Gdy ostateczna wersja systemu rozpocznie działanie w Państwach Członkowskich (przewiduje się, że może to nastąpić przed końcem 2004 r.), JSB ma zamiar działać wspólnie z krajowymi organami zajmującymi się ochroną danych osobowych w celu dokładnej kontroli systemu i jego wykorzystania. Oprócz tego, znaczna część przyszłych kontroli będzie poświęcona badaniu systemu pod kątem jego zgodności z odpowiednimi postanowieniami dotyczącymi ochrony danych.

2. Europol – rola wsparcia

Trwa debata dotycząca dokładnej formy, jaką powinno przybrać wsparcie analityczne udzielane Państwom Członkowskim. Zagadnienie to zostało po raz pierwszy podniesione w świetle odkrycia dokonanego przez zespół kontrolny JSB.

Projekty Operacyjne Państw Członkowskich ze Wsparciem Europolu (MSOPES)

Podczas pierwszej kontroli Europolu w listopadzie 2000 r. zespół kontrolny odkrył, że Europol zapewnia wsparcie analityczne dochodzeniom prowadzonym przez Państwa Członkowskie. Projekty te, znane jako Projekty Operacyjne Państw Członkowskich ze Wsparciem Europolu, obejmowały tworzenie plików analitycznych w Europolu, przy czym to Państwa Członkowskie, a nie Europol, brały odpowiedzialność za te pliki.

Chociaż ogólnym zadaniem Europolu jest wspomaganie dochodzeń prowadzonych w Państwach Członkowskich, art. 10 Konwencji o Europolu ustala procedurę, której należy przestrzegać przy otwieraniu pliku analitycznego w Europolu. Oprócz ustalenia kategorii danych osobowych, jakie mogą być przechowywane w takim pliku, artykuł ten nakłada na dyrektora Europolu obowiązek zapewnienia JSB możliwości przedstawiania opinii na temat polecenia otwarcia nowego pliku analitycznego. Jednak pliki MSOPES nie były otwierane zgodnie z tą procedurą. JSB stwierdził jednoznacznie, że tworzenie i wykorzystanie plików analitycznych w Europolu było ograniczone do art. 10 Konwencji o Europolu oraz że, w konsekwencji, tworzenie plików MSOPES jest nielegalne. Biorąc pod uwagę zaniepokojenie JSB, Rada zdecydowała nie tworzyć podstaw prawnych dla tych plików, a praca z istniejącymi plikami została przerwana.

Wspólne Zespoły Dochodzeniowe

JSB rozważa obecnie zakres wsparcia analitycznego zapewnianego przez Europol w ramach innej struktury. Traktat Amsterdamski zawiera zobowiązanie do utworzenia „wspólnych zespołów dochodzeniowych”. Oczekiwano, że zespoły te będą wspierać wspólne dochodzenia prowadzone przez dwa lub więcej Państw Członkowskich.

Ramowa Decyzja Rady² wprowadziła wspólne przepisy dla tych zespołów i wskazała, że w ich skład mogą wchodzić „urzędnicy instytucji utworzonych na podstawie Traktatu o Unii Europejskiej” – definicja ta obejmuje również personel Europolu. Szczegółowe zasady dotyczące udziału Europolu we wspólnych dochodzeniach zostały następnie wytyczone w Protokole przyjętym przez Radę.³ Chociaż postanowienia zawarte w tym Protokole wyraźnie stwierdzają, że personel Europolu ma brać udział w działalności wspierającej, personel Europolu uczestniczący w pracach wspólnych zespołów dochodzeniowych będzie miał swój udział w dowodzeniu zespołem, a informacje posiadane przez Europol będą

² Ramowa Decyzja Rady z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie wspólnych zespołów dochodzeniowych.

³ Akt Rady z dnia 28 listopada 2002 r., zawierający Protokół zmieniający Konwencję o Europolu.

przekazywane bezpośrednio przez członków zespołu należących do Europolu. Oprócz tego, informacje zebrane przez zespół zostaną wprowadzone do bazy danych Europolu.

JSB przyznaje, że gdy Protokół wprowadzający zmiany do Konwencji o Europolu zostanie ratyfikowany przez Państwa Członkowskie, Europol będzie mógł brać udział we wspólnych zespołach dochodzeniowych i wymieniać informacje z innymi członkami konkretnego zespołu. Nie spowoduje to poszerzenia listy organów, z którymi Europol jest obecnie uprawniony do wymiany informacji. Jednak, gdyby udział we wspólnym zespole dochodzeniowym miał obejmować utworzenie pliku analitycznego w Europolu, może powstać sytuacja analogiczna do przypadku MSOPES, zwłaszcza, że protokół nie wprowadza podstaw prawnych, które zezwalałyby na utworzenie plików analitycznych poza zakresem przewidzianym przez art. 10.

JSB szukał informacji dotyczących tego czy Europol sformułował strategię dotyczącą wsparcia udzielanego wspólnym zespołom dochodzeniowym. W szczególności JSB dociekał, w jaki sposób Europol chce wykorzystywać swoje usługi analityczne.

Wydaje się, że Europol jest w trakcie podejmowania decyzji dotyczących tego, w jaki sposób może on wspierać działalność wspólnych zespołów dochodzeniowych, gdy Protokół zostanie wreszcie ratyfikowany przez wszystkie Państwa Członkowskie. Do czasu ratyfikowania protokołu Europol może udzielać wsparcia wspólnym zespołom dochodzeniowym tylko na podstawie i zgodnie z postanowieniami Konwencji o Europolu. Europol poinformował JSB, że wsparcie udzielane wspólnym zespołom dochodzeniowym w tym okresie przejściowym będzie ograniczone do analizy informacji zgodnie z postanowieniami Konwencji, identyfikowania luk informacyjnych, upowszechniania raportów zawierających ocenę zebranych informacji oraz określania nowych projektów w wyniku przeprowadzonej analizy.

JSB chce obserwować rozwój sytuacji w celu zapewnienia zgodności z Konwencją o Europolu. Szczególnie interesujące będzie sprawdzenie, w jaki sposób Europol interpretuje swoją rolę we wspólnych zespołach dochodzeniowych po wprowadzeniu zmian do Konwencji.

3. Otwieranie plików analitycznych

Za każdym razem, gdy Europol ma zamiar otworzyć nowy plik analityczny na podstawie art. 10 Konwencji o Europolu, należy sporządzić polecenie otwarcia pliku. Polecenie takie zawiera m.in. informacje na temat celu otwarcia pliku oraz kategorie danych osobowych, jakie będą w nim przechowywane. Polecenia takie muszą być zatwierdzone przez Zarząd Europolu, który jest zobowiązany do przesyłania ich do JSB w celu uzyskania opinii

tego organu. Zasadą stosowaną przez JSB jest wydawanie takiej opinii na temat każdego polecenia otwarcia, jakie otrzymuje.

W okresie objętym niniejszym sprawozdaniem, JSB wydał opinie dotyczące poleceń otwarcia dziewięciu oddzielnych plików analitycznych. W większości przypadków JSB nie udzielił żadnych dodatkowych komentarzy, chociaż w jednym przypadku JSB poprosił o wyjaśnienia związane z kilkoma punktami i zakwestionował włączenie kilku kategorii danych do polecenia otwarcia. W odpowiedzi Europol usunął te kategorie z polecenia otwarcia.

W czasie, gdy niniejsze sprawozdanie jest sporządzane, Europol dokonuje przetwarzania danych osobowych w dziewiętnastu oddzielnych plikach.

4. Porozumienia z Państwami/Organizacjami trzecimi

Jeśli Europol ma zamiar przekazać dane osobowe do państwa nie należącego do UE, najpierw musi zostać podpisane formalne porozumienie pomiędzy Europolem a danym państwem. Przed podpisaniem takiego porozumienia Europol musi uzyskać opinię JSB.

W ciągu ostatnich dwóch lat Europol podpisał porozumienia z następującymi państwami trzecimi: Słowacja, Cypr, Łotwa, Litwa i Malta (które od tego momentu wstąpiły już do Unii Europejskiej i przestały być państwami trzecimi) oraz Bułgaria i Rumunia. W każdym z tych przypadków JSB przedstawił pewne ogólne uwagi, ale w konkluzji stwierdził, że z punktu widzenia ochrony danych osobowych nie ma przeszkód do podpisania przez Europol danego porozumienia.

Eurojust

Europol podpisał również porozumienie z Eurojust, organem którego zadaniem jest usprawnianie współpracy między organami sądownictwa w UE. W swojej pierwszej opinii na temat projektu porozumienia między Europolem i Eurojust JSB stwierdził, że zgodnie z decyzją Rady powołującą Eurojust Rada musi zasięgnąć opinii Wspólnego Organu Nadzorczego Eurojust przed zatwierdzeniem porozumienia. Ponieważ procedura w tym przypadku obejmowała dwa organy nadzoru, JSB Europolu stwierdził, że swoją opinię wyda po zapoznaniu się z opinią JSB Eurojust. Ponieważ JSB Eurojust nie rozpoczął jeszcze działalności gdy JSB Europolu wydawał swoją pierwszą opinię (maj 2003 r.), pierwsza opinia była tylko tymczasową opinią na temat projektu porozumienia.

W swojej tymczasowej opinii JSB podkreśli, że nawet po podpisaniu porozumienia państwa członkowskie Kolegium Eurojust będą mogły otrzymywać dane osobowe z Europolu w zakresie przewidzianym w art. 6 Decyzji Rady powołującej Eurojust: nie będą one otrzymywać danych dla innych celów. Opinia ta sugeruje również wprowadzenie zmian w porozumieniu tak, aby Europol i Eurojust były zobligowane do przestrzegania warunków wykorzystania danych przekazywanych na podstawie porozumienia.

Gdy JSB Eurojust został powołany, jego przewodniczący oraz Pan Kalk (ówczesny przewodniczący JSB Europolu) spotkali się w celu przedyskutowania porozumienia. W grudniu 2003 r. JSB Europolu wydał drugą opinię, zgodnie z którą nie istniały już żadne przeszkody do sfinalizowania porozumienia – pod warunkiem, że wymiana danych może zacząć się dopiero po wprowadzeniu przez Eurojust dodatkowych środków mających na celu zabezpieczenie danych osobowych.

- ◆ Opinie JSB dotyczące wszystkich porozumień można znaleźć na stronie internetowej JSB: <http://europoljsb.ue.eu.int>

5. Prawa

Konwencja o Europolu przyznaje jednostce liczne prawa. Na mocy art. 19 Konwencji, każdy ma prawo dostępu do informacji, jaką Europol ewentualnie posiada na jego temat. Jeśli informacje posiadane przez Europol na temat danej osoby są nieprawdziwe, osoba ta może zwrócić się do Europolu o poprawienie lub usunięcie tych informacji.

Dane przedstawione przez Europol pokazują, że w roku 2002 o dostęp do informacji o sobie zwróciło się 10 osób; w 2003 r. takich próśb było tylko sześć, a w 2004 r. jak dotąd Europol otrzymał sześć próśb o dostęp do informacji (do września włącznie).

Osoby fizyczne mogą zwracać się do JSB o stwierdzenie czy ich dane osobowe były gromadzone, przechowywane, przetwarzane i wykorzystane w sposób legalny i poprawny. JSB otrzymał do tej pory dwie takie próśby; po sprawdzeniu stwierdzono, że w obu przypadkach Europol działał w sposób zgodny z Konwencją o Europolu.

Część B – Zarządzanie Wspólnym Organem Nadzorczym

Wspólny Organ Nadzorczy odbył dziewięć posiedzeń między listopadem 2002 r. i październikiem 2004 r. W skład JSB wchodzi przedstawiciele krajowych organów zajmujących się ochroną danych osobowych z Państw Członkowskich. Lista członków jest opublikowana na stronie internetowej JSB.

Jednym z wyzwań stojących przed JSB było przygotowanie się do rozszerzenia UE. Jednocześnie rozważano, w jaki sposób JSB może stać się bardziej przejrzysty i przystępny dla tych którym służy. Oba te procesy opisano pokrótce poniżej.

1. Przygotowanie do rozszerzenia

Na posiedzeniu, które odbyło się w czerwcu 2003 r. JSB powitał nowych członków z nowych Państw Członkowskich. Chociaż dziesięć państw miało być przyjętych do UE dopiero w roku 2004, ich przedstawiciele zostali zaproszeni do uczestnictwa w tym i w następnych posiedzeniach w roli obserwatorów w nadziei, że da im to okazję do zapoznania się z działaniami JSB. Przed posiedzeniem rozdano ankiety, których celem było zebranie informacji na temat ustawodawstwa dotyczącego ochrony danych osobowych w nowych Państwach Członkowskich i stopnia w jakim ustawodawstwo to odnosi się do policji.

Zachęcające jest stwierdzenie, że organa zajmujące się ochroną danych osobowych w nowych Państwach Członkowskich kontynuują intensywne działania w celu wypracowania efektywnej współpracy z policją. Wyniki ankiety ujawniły, że organa zajmujące się ochroną danych osobowych prowadziły kontrole procedur policyjnych, podjęły kontrole sprawdzające bezpieczeństwo, odbywały posiedzenia na których dyskutowano podstawy strategii oraz organizowały szkolenia dla policji, dotyczące ochrony danych.

JSB zorganizował dla obserwatorów wizytę w Europolu, aby mogli oni zapoznać się ze sposobem w jaki Europol wykonuje swoje różne zadania. W październiku 2003 r. delegacje z pięciu nowych Państw Członkowskich spędziły dwa dni w siedzibie Europolu w Hadze. Obecni byli również przedstawiciele organizacji zajmujących się ochroną danych osobowych z Islandii i Norwegii – państw trzecich uprawnionych do wymiany danych osobowych z Europolem.

Chociaż nowe Państwa Członkowskie stały się członkami UE w maju 2004 r., ich delegacje dopiero wtedy staną się pełnoprawnymi członkami JSB gdy odpowiednie państwa przystąpią do Konwencji o Europolu, spełniając wszystkie warunki zawarte w art. 46. Według stanu na dzień 1 października 2004 r., delegacje reprezentujące organizacje

ochrony danych osobowych z Cypru, Czech, Węgier, Łotwy, Litwy i Słowacji stały się pełnoprawnymi członkami JSB.

Jako członkowie JSB, ci nowi koledzy będą mieli do odegrania ważną rolę w ochronie podstawowych praw w poszerzonej UE.

2. Przejrzystość

JSB sprawuje swoją funkcję w imieniu opinii publicznej, jest więc bardzo ważne aby JSB oraz cały proces decyzyjny były przejrzyste.

Regulamin JSB stanowią, że każdy dokument wytworzony przez JSB jest poufny, chyba że JSB postanowi inaczej. Reguły te są obecnie zmieniane tak aby obowiązywała zasada odwrotna i aby wszystkie dokumenty były dostępne dla opinii publicznej, chyba że w nadrzędnym interesie publicznym jest utajnienie niektórych; jeśli, na przykład, publikacja jakiegoś dokumentu poważnie zakłóciłaby działanie Europolu.

Dokumenty będą udostępniane opinii publicznej albo bezpośrednio, w formie elektronicznej (na stronie internetowej JSB), albo na podstawie pisemnej prośby. W wyniku każdej takiej prośby o dostęp do dokumentu nastąpi ocena, czy są powody aby nie upublicznić danego dokumentu. W przypadkach gdy tylko część dokumentu podlega wyłączeniu i nie może być upubliczniona, JSB dokona edycji i wersja po takim zabiegu zostanie udostępniona.

Celem JSB jest publikacja wszystkich nowych opinii łącznie z decyzjami Komitetu Odwoławczego na stronie internetowej <http://europoljsb.ue.eu.int>

Rozdział III

Komisja Odwoławcza

Osoby fizyczne mają prawo do dostępu do informacji, jakie Europol posiada na ich temat. Mają również prawo zwrócić się do Europolu o sprawdzenie, poprawienie lub usunięcie takich informacji. Jeśli osoba fizyczna chce skorzystać z takiego prawa i nie jest usatysfakcjonowana odpowiedzią Europolu, może złożyć odwołanie do Komisji Odwoławczej. Chociaż członkostwo w takiej komisji jest związane z członkostwem w JSB, jest to organ niezależny i bezstronny, a także niezwiązany dyrektywami z JSB. Decyzje podejmowane przez JSB są ostateczne i wiążące dla wszystkich stron zainteresowanych.

Chociaż Komisja Odwoławcza podejmował decyzje w dwóch sprawach w ciągu ostatnich dwóch lat, liczba odwołań wzrosła, i obecnie na decyzję Komisji czeka kilka przypadków. Rozsądne wydaje się przypuszczenie, że liczba odwołań będzie nadal rosła – wraz ze wzrostem świadomości dotyczącej istnienia Europolu i praw jednostki – i w związku z tym Komisja Odwoławcza dokonał usprawnienia swoich procedur dla zapewnienia sprawnej obsługi odwołań.

Dwa przypadki wymienione poniżej spowodowały podjęcie decyzji dotyczących spraw zasadniczych.

- ◆ W pierwszym przypadku Komisja Odwoławcza zdecydowała, że Europol musi rozważać każdy wniosek indywidualnie, zamiast stosować podejście blankietowe.
- ◆ W drugim przypadku, Komisja Odwoławcza zdecydowała, że Europol musi udzielać odpowiedzi na wnioski w tym samym języku, w jakim napisany był wniosek o udzielenie dostępu, pod warunkiem że użyty został jeden z urzędowych języków Unii Europejskiej.

1. Streszczenie odwołania złożonego przez Pana Y

Pan Y zwrócił się do holenderskiej organizacji zajmującej się ochroną danych osobowych o dostęp do wszelkich informacji, jakie Europol ewentualnie przechowuje na jego temat. Wniosek został przekazany do Europolu.

W odpowiedzi Europol stwierdził, że:

„Na podstawie art. 19 Konwencji o Europolu w związku odpowiednimi regulacjami prawnymi Holandii informuję, że nie były przetwarzane żadne informacje dotyczące Pana, do których osoba fizyczna mogłaby otrzymać dostęp zgodnie z art. 19 Konwencji o Europolu.”

W odpowiedzi, Pan Y złożył odwołanie do Komisji Odwoławczej, skarżąc się na „otoczkę tajemniczości” wokół decyzji Europolu.

Prawo do dostępu do informacji jest przyznawane na podstawie art. 19 ust. 1 Konwencji o Europolu i chociaż zakres tego prawa nie jest konkretnie określony, w świetle art. 14 Konwencji powinien on być taki sam jak zakres prawa przyznanego przez art. 8 Konwencji Rady Europy z 1981 r. o ochronie danych osobowych. Prawo to umożliwia osobie fizycznej ustalenie czy dane osobowe na jego temat są przechowywane oraz, jeśli są, daje mu prawo do zapoznania się z tymi informacjami. Odwołanie Pana Y zawierało oba aspekty prawa dostępu do danych.

Zgodnie z art. 19 ust. 3, z prawa dostępu do danych można korzystać zgodnie ze stanem prawnym obowiązującym w Państwie, w którym dana jednostka chce skorzystać z takiego prawa, w tym przypadku Holandii. Art. 19 ust. 3 stwierdza również, że tam gdzie prawo Państwa Członkowskiego przewiduje „komunikację dotyczącą danych” (co obejmuje zarówno komunikacje w sprawie ewentualnego przetwarzania danych, jak i przekazanie tych danych które są przetwarzane) Europol musi odmówić takiego przekazania jeśli jest to konieczne aby: Europol mógł właściwie wykonywać swoje obowiązki, zapewnić ochronę porządku publicznego, zapobiec przestępstwu czy też chronić prawa osób trzecich.

Wyjątki od prawa do dostępu do akt policyjnych na podstawie prawa holenderskiego są takie same jak te wymienione w Konwencji o Europolu. Komisja Odwoławcza stwierdziła, że postanowienia Konwencji o Europolu i prawa holenderskiego wymagają, aby w przypadku każdej prośby o udzielenie dostępu do danych dokonana została ocena czy konieczne jest uczynienie wyjątku od prawa do pełnego dostępu do danych. Wyjątki mogą być czynione tylko wtedy gdy interes policji lub osoby trzeciej przeważa nad prawem jednostki do dostępu do danych.

Argument Europolu za tym, aby nie potwierdzać, ale też nie zaprzeczać istnienia informacji o Panu Y opierał się na art. 19 ust. 4 Konwencji o Europolu. Zgodnie z tym artykułem, jeśli Państwo Członkowskie sprzeciwia się przekazaniu danych, Europol musi przekazać informację wnioskodawcy o tym, że dokonano sprawdzenia, *bez przekazywania jakichkolwiek informacji, które mogłyby ujawnić czy jest on znany czy nie*. Europol argumentował, że aby być w zgodzie z tym obowiązkiem, osoba występująca o udzielenie dostępu do danych nigdy nie może uzyskać jednoznacznych informacji, że nie ma na jej temat informacji, ponieważ w przeciwnym wypadku inni mogliby, porównując różne odpowiedzi uzyskane

od Europolu, dedukować, czy Europol posiada informacje na ich temat. Tak więc, zgodnie z tą argumentacją, gdyby powiedziano Panu Y, że nie ma informacji na jego temat, byłoby to pośrednim naruszeniem zobowiązania zawartego w art. 19 ust. 4.

Komisja Odwoławcza stwierdziła, że chociaż art. 19 ust. 4 wymaga od Europolu uwzględnienia życzeń różnych osób i instytucji zaangażowanych w przetwarzanie danych osobowych, postanowienia te nie precyzują co powinno się wydarzyć w przypadku, gdy nie są przechowywane żadne dane. Komisja Odwoławcza stwierdził wobec tego, że procedura określona w art. 19 ust. 4 nie powinna być traktowana jako obowiązek Europolu w takim samym stopniu jak art. 19 ust. 3. Prośba w przypadku gdy nie ma żadnych danych musi być rozpatrzona w każdym przypadku indywidualnie i Europol nie ma swobody podejmowania decyzji dotyczącej danej prośby opierając się tylko na zobowiązaniu istniejącym w sytuacji gdy dane osobowe są przetwarzane.

Po rozważeniu odpowiedzi udzielonej przez Europol Panu Y, Komisja Odwoławcza stwierdził, że decyzja Europolu nie była oparta na ocenie indywidualnej i w związku z tym nie była zgodna z art. 19 ust. 3 Konwencji o Europolu. Europol powinien był przynajmniej stwierdzić czy w tym przypadku miały zastosowanie wyjątki, o których mowa w art. 19 ust. 3 Konwencji o Europolu. W przypadku braku takich dowodów, lub okoliczności wskazujących, że taka może być sytuacja, Europol nie powinien był odmawiać przekazania danych.

Uznano, że decyzja Europolu stanowi naruszenie odpowiednich przepisów prawa holenderskiego oraz art. 19 ust. 3 Konwencji o Europolu. Po dokonaniu uważnej oceny dostępnych informacji, Komisja zdecydowała, że w danym przypadku art. 19 ust. 3 Konwencji o Europolu nie mógł stanowić uzasadnienia dla wyjątku od prawa do dostępu do danych. Na podstawie art. 19 ust. 7 Konwencji Komisja Odwoławcza zdecydowała, że Europol powinien był udzielić Panu Y jasnej informacji, że żadne informacje odnoszące się do niego nie są przetwarzane.

2. Streszczenie odwołania złożonego przez Pana Z

Po złożeniu prośby o przyznanie dostępu do danych (za pośrednictwem belgijskiej organizacji ochrony danych osobowych), Pan Z otrzymał odpowiedź z Europolu, stwierdzającą, że:

„Zgodnie z procedurą zawartą w Konwencji o Europolu i ustawodawstwem belgijskim, informuję, że w wyniku Pańskiej prośby dokonane zostało sprawdzenie w zasobach Europolu. Na podstawie art. 19 Konwencji o Europolu w związku z ustawodawstwem

belgijskim informuję, że nie są przetwarzane żadne dane do których mógłby Pan uzyskać dostęp zgodnie z art. 19 Konwencji o Europolu.”

Pan Z złożył odwołanie do Komisji Odwoławczej, a następnie poinformował Komisję, że ponieważ „wybrał holenderski jako język oficjalny”, życzy sobie przetłumaczenia decyzji Europolu, którą otrzymał tylko w języku angielskim. Odwołanie Pana Z zostało uznane za dopuszczalne na podstawie jego skargi, że nie otrzymał odpowiedzi w swoim języku.

Komisja Odwoławcza zwrócił się z pytaniem do Europolu dlaczego, biorąc pod uwagę to, że cała korespondencja Pana Z jest w języku holenderskim, otrzymał on odpowiedź tylko w języku angielskim.

Europol poinformował Komisję, że standardową procedurą było udzielanie odpowiedzi na prośby składane na podstawie art. 19 w języku angielskim, chyba że osoba składająca taką prośbę życzyła sobie odpowiedzi we własnym języku; w takim przypadku Europol spełniłby takie życzenie, pod warunkiem, że nie wymagałoby to nieproporcjonalnego wysiłku. O tym, że Pan Z życzył sobie otrzymania tłumaczenia odpowiedzi na swoją prośbę na język holenderski, Europol dowiedział się dopiero od Komisji Odwoławczej.

Konwencja o Europolu nie zawiera szczególnych wymagań językowych w stosunku do Europolu. Jednak zgodnie z art. 14 Konwencji, prawo dostępu do informacji będącej w posiadaniu Europolu powinno być traktowane jak takie samo prawo przyznane na podstawie art. 8 Konwencji Rady Europy z 1981 r. na temat ochrony danych osobowych. Zgodnie z art. 8 Konwencji Rady Europy, osoba fizyczna ma prawo do uzyskania potwierdzenia lub zaprzeczenia czy jej dane osobowe są przechowywane w automatycznych plikach, i w razie potwierdzenia takie informacje powinny zostać takiej osobie udostępnione „w zrozumiałej formie”. Komisja Odwoławcza była zdania, że język w którym udostępniana jest informacja jest czynnikiem wpływającym na to czy informację można uznać za zrozumiałą.

Biorąc pod uwagę pozycję Europolu jako organizacji UE, w której aktywnie zaangażowane są organa zajmujące się ochroną danych osobowych z każdego Państwa Członkowskiego, Komisja Odwoławcza zasugerowała, że Europol, rozpatrując prośbę o udostępnienie informacji na podstawie art. 19 Konwencji o Europolu, powinien stosować tę samą zasadę jaka zawarta jest w art. 21 Traktatu powołującego Unię Europejską. Art. 21 stanowi, że jeśli osoba fizyczna zwraca się na piśmie do organów UE w którymkolwiek z języków oficjalnych UE, może oczekiwać odpowiedzi w tym samym języku.

Komisja Odwoławcza zdecydowała, że odpowiadając na prośbę Pana Z, Europol nie zastosował się do zasad art. 8 Konwencji Rady Europy z roku 1981: Europol powinien był wystosować odpowiedź w tym samym języku, jakiego użył Pan Z, nawet jeśli nie przedstawił on takiego życzenia. Ponieważ prawo do uzyskania dostępu do danych istnieje po to, aby

zapewnić zgodne z prawem przechowywanie danych o osobach fizycznych, Europol musi dostarczyć osobie zwracającej się z prośbą odpowiedź w jej języku – jeśli jest to jeden z języków urzędowych UE.

Na zakończenie, Komisja odnotowała, że ponieważ później Europol dostarczył Panu Z tłumaczenie oryginalnej decyzji na język holenderski, żadne dodatkowe działanie nie będzie w tym przypadku konieczne. Komisja Odwoławcza rozumie, że Europol zmienił od tego czasu swoje procedury i obecnie odpowiedzi na prośby są udzielane w języku użytym przez osobę składającą prośbę.

- ◆ Wszystkie decyzje Komisji Odwoławczej, łącznie z dodatkowymi informacjami na temat praw przysługujących na podstawie Konwencji o Europolu, można znaleźć na stronie internetowej JSB <http://europoljsb.ue.eu.int>

Rozdział IV

Ostatnie dwa lata

Rozdział wstępny niniejszego sprawozdania przedstawia sposób w jaki JSB działa w związku z dwiema sytuacjami jakie miały miejsce gdy UE zmuszona była do zastanowienia się nad swoim własnym bezpieczeństwem.

W przypadkach tych JSB przyjął podejście pragmatyczne. Opinie JSB na temat porozumienia Europolu z USA, przy jego uznaniu potrzeby usprawnienia współpracy, spotkały się z krytyką niektórych ośrodków. Niemniej jednak, JSB będzie z zaangażowaniem kontrolować proces wdrażania porozumienia w celu zapewnienia zgodności z jego postanowieniami.

JSB proponuje wprowadzenie poprawek do Konwencji o Europolu. Sama propozycja odzwierciedla pogląd JSB, że postanowienia dotyczące ochrony danych osobowych, a zawarte w Konwencji o Europolu, nie mają na celu wprowadzaniu utrudnień w pracy Europolu. Znajdują się tam one po to aby zagwarantować, że Europol przestrzega praw jednostki podczas wykonywania swoich zadań.

Chociaż przyjęcie nowych kolegów z dziesięciu nowych Państw Członkowskich w oczywisty sposób zmieniło JSB jako organizację, proces rozszerzenia okazał się sukcesem i JSB odnosi teraz korzyści płynące ze wspólnego doświadczenia swoich nowych członków.

JSB nadal wykonuje swoją rolę kontrolną, badając wszystkie porozumienia wynegocjowane przez Europol z państwami i organizacjami trzecimi oraz badając polecenia otwarcia plików analitycznych. JSB przywiązuje bardzo duże znaczenie do tych kontroli Europolu, ponieważ dają one zespołowi kontrolnemu możliwość zdobycia doświadczenia dotyczącego pracy Europolu oraz dają wgląd w praktyczne działanie procedur, których celem jest ochrona praw. JSB uznaje, że personel Europolu podczas tych kontroli wykazuje wolę współpracy, a kontrole powtórne świadczą o tym, że stosowanie się do zaleceń JSB jest dla Europolu sprawą priorytetową.

W ciągu ostatnich dwóch lat JSB próbuje stosować podejście konstruktywne, jednocześnie zapewniając stosowanie w praktyce ochrony podstawowych praw.

Przyszłość

W ciągu ostatnich dwóch lat miały miejsce liczne procesy przebiegające z udziałem Europolu i dużo świadczy o tym, że rola Europolu będzie nadal ewoluować. Na przykład, utworzenie wspólnych zespołów dochodzeniowych sugeruje, że działalność Europolu stanie się bardziej operacyjna.

Jednocześnie procesy mające miejsce w innych obszarach – szczególnie plany dotyczące Systemu Informacyjnego z Schengen drugiej generacji – sugerują, że systemy informacyjne o powiązanych celach, obejmujące całą UE, mogą działać w jednej sieci. Do wszystkich takich posunięć należy podchodzić ostrożnie, także mając na uwadze problemy, jakie napotkano podczas prac nad Systemem Informacyjnym Europolu. Poza tym, każde posunięcie w tym kierunku powinna poprzedzić ocena potencjalnego wpływu, jaki może ono mieć na prawa jednostki.

Środki ochrony danych muszą nadążać za zmianami, przy czym należy zapewnić skuteczną kontrolę Europolu jak również innych systemów wymiany informacji obejmujących całą UE. Ze swej strony JSB podjął odpowiednie kroki w celu poprawy współpracy z innymi organizacjami zajmującymi się ochroną danych, mając na celu przewyższenie sztywnych regulacji dotyczących ochrony danych na poziomie UE. JSB będzie brać udział w każdej dyskusji dotyczącej sposobów poprawy tych regulacji.

Istnieje również szersze zagadnienie kontroli parlamentarnej Europolu. W roku 2002 Komisja doszła do wniosku, że istniejące środki kontroli Europolu, sprawowanej przez parlamenty poszczególnych krajów, Parlament Europejski, krajowe organizacje ochrony danych osobowych, JSB i Zarząd Europolu – nie są „wystarczające”. Zauważono jednak, że pośrednia i fragmentaryczna natura takich kontroli sugerowałaby, że „potrzebne są wyraźniejsze i bardziej przejrzyste kontrole”⁴

Zagadnienia takie nie leżą w gestii JSB, ale jest oczywiste, że tak jak zadania Europolu stają się coraz bardziej operacyjne, tak kontrola działań Europolu będzie musiała wziąć tę tendencję pod uwagę.

⁴ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego i Rady – Demokratyczna Kontrola Europolu z dnia 26 lutego 2002 r. (COM (2002) 95 wersja ostateczna)

Cele na najbliższe dwa lata

W ciągu najbliższych dwóch lat JSB będzie dążył do tego, aby:

- ◆ prowadzić coroczne kontrole Europolu, zwracając szczególną uwagę na wprowadzenie w życie Systemu Informacyjnego Europolu;
- ◆ wzmacniać swoją pozycję wśród instytucji UE po to, by zagadnienia ochrony danych osobowych były brane pod uwagę przy opracowywaniu kolejnych inicjatyw dotyczących Europolu. W szczególności, JSB chce zaproponować, aby odbywały się regularne kontakty z Komitetem ds. Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych Parlamentu Europejskiego;
- ◆ działać wspólnie z kolegami z nowych Państw Członkowskich, pomagając im w informowaniu krajowych władz policji o postanowieniach Konwencji o Europolu dotyczących ochrony danych osobowych;
- ◆ działać z organizacjami siostrzanymi oraz z całą społecznością zajmującą się ochroną danych osobowych w celu prezentacji spójnej i konstruktywnej odpowiedzi na nowe inicjatywy obejmujące wykorzystanie danych osobowych dla celów ochrony porządku publicznego;
- ◆ podnosić świadomość praw przyznanych jednostce w Konwencji o Europolu; oraz,
- ◆ kontynuować kontrolę poleceń otwarcia nowych plików analitycznych oraz porozumień o wymianie danych osobowych z państwami i organizacjami trzecimi.